

OCHRÁNCE PRÁV SPOTŘEBITELŮ **TOMÁŠ PANÁČEK** PRO REGION ŘEKL:

Nekalí obchodníci čekají, že

PETR DUŠEK

Opava – Během své praxe se advokát a také ombudsman sdružení spotřebitelů Licit Tomáš Panáček, jenž pochází z Fulneku, setkal s různými praktikami nekalých firem, které se pokoušely připravit o peníze běžné občany. V rámci svých pracovních cest pravidelně zajíždí také na Opavsko. Když zrovna neřeší nějaké právní záležitosti, věnuje se rodině a také hudbě. Ta je jeho velkou vášní. Naše redakce si s ním povídala mimo jiné o nástrahách, které na spotřebitele v dnešní době všude možné číhají.

Zastupujete lidi z opavské části Vávrovic, kteří měli pod nátlakem prodat pozemek v prostoru, kde má v budoucnu vyrůst průmyslová zóna. Později se rozhodli od smlouvy odstoupit a situace vyústila až v soudní spor. Jak to dopadlo?

Žalování byli dva obyčejní

VELKOU vášní Tomáše Panáčka je bezesporu hudba. Foto: archiv Tomáše Panáčka

Vizitka

Tomáš Panáček se narodil 1. února 1978 v Bílovci, kde vystudoval tamní gymnázium. Mládí prožil ve Fulneku, odkud se vydal na vysokoškolská studia do Prahy. Úspěšně dokončil Právníckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Koncipentskou advokátní praxi absolvoval v kanceláři Stanislava Janáka ve Frenštátu pod Radhoštěm. Momentálně žije na venkově u lesa v jedné obci na Novojičínsku. Je šťastně ženatý s manželkou Martinou, se kterou má tři dcery – Dorotku, Viktoru a Šarlotku. Má blízký vztah k přírodě a hudbě. Aktivně hraje na hudební nástroje a působí v kapelách.

občané Vávrovic, protože údajně nedodrželi smlouvu. Nebyla to ovšem pravda. Podle zákona od ní řádně odstoupili. Druhá strana podala žalobu. Následně probíhalo dlouhé řízení u opavského okresního soudu, který se přiklonil na stranu vávrovických občanů. Žalujícími se to ovšem nelíbilo a podali odvolání ke Krajskému soudu v Ostravě. Podle nich nedošlo k žádnému protiprávnímu jednání, které by způsobilo, že je smlouva neplatná.

V čí prospěch odvolací soud rozhodl?

Tříčlenný senát plně potvrdil rozhodnutí z Opavy. Občanům z Vávrovic přiznal, že na začátku byli navedeni do situace, že musí podepsat smlouvu. Podle zákona byli tak uvedeni do tísně. Takové

jednání nepoživá právní ochrany a je napadnutelné. Využili jsme tedy možnosti a napadli ho. Soud nakonec rozhodl v závislosti na celé řadě dalších argumentů, proč se žaloba zamítá. Vávrovickým byla přiznána úhrada nákladů řízení. Rozhodnutí je pravomocné. Jedině, že by byl podán mimořádný opravný prostředek – dovolání k Nejvyššímu soudu v Brně. V Ostravě se však potvrdilo, že jednání v pořádku a ukončení smlouvy bylo zákonné. Pozemek jim nadále patří a mohou s ním nakládat, jak uznají za vhodné. A to je cesta výhry. Běžní lidé se nebáli bránit a i když to trvalo nějakou dobu, dostáli spravedlnosti.

Jste ombudsmanem sdružení spotřebitelů Licit. Řešíte často podobné případy, jakým byl

právě i ten vávrovcký?

Licit neřeší nemovitosti jako takové. Zabývá se vztahy zejména v energetickém trhu. Často řeší nekalé praktiky dodavatelů. Například si detailně nepřečtete smlouvu a pak ji máte problém ukončit. Dochází i k tomu, že vám je zvýšena cena, vy na to nezareagujete a je zle. Sdružení Licit právě v tomto ohledu nabízí tisícovkám spotřebitelům pomoc.

Nechají se lidé často poddat, i když jsou třeba v právu?

Kolikrát to je tak, že vám přijde dopis, abyste zaplatili nějakou částku. Například dva nebo tři tisíce korun. Pro běžné lidi to však není málo. Aby jim ale nevznikly nějaké další náklady, raději částku uhradí. Podle mého, kdyby se předem poradili nebo se na někoho

PRO REGION ŘEKL:

běžný člověk boj s nimi vzdá

obrátili a zjistili, že nějaká práva mají, nemuselo by dojít k něčemu takovému. Firmy, které uplatňují nekalé praktiky, však přesně tohle očekávají. Sází na to, že to člověk vzdá.

A vzdávají se tito lidé?

Většinou to tak je, protože nechtějí utrácet další peníze za advokáta. Stojí to čas a i když mohou uspět, raději to vzdají. Kolikrát to přitom není složitá záležitost. Častokrát to chce agresivnímu obchodníkovi ukázat, že to člověk tak nechce nechat a bude se bránit. Pokud si je obchodník jistý, může se obrátit na úřad, soud či další kompetentní orgán, z mé zkušenosti se to ale nestává. Většinou to nechá být a spotřebiteli dá pokoj.

Stojí podle vás zákon na straně spotřebitele?

Když si přečtete odůvodnění rozsudku případu z Vávrovic, hned v začátku se píše, že lidé byli uvedeni do tísňe nějakým nepravdivým dopisem. Opírá se o ustanovení nového občanského zákoníku, který v mnoha případech chrání slabší stranu spotřebitele. A to právě z toho důvodu, že spotřebitel se v dané problematice neorientuje tak jako profesionál. Soud k tomu zcela správně přihlédl.

Chápu tedy správně, že vždycky tomu tak nebylo a zákoník se změnil?

Ochrana spotřebitele se vyvíjí. Zpočátku tomu tak nebylo, ale s postupem času docházelo k posilující úpravě slabší strany v rámci trhu. Reagovalo se tak na různé nekalé praktiky. Když to nebylo upraveno zákonem, lidé kupovali zboží a už ho třeba nemohli vrátit. Dnes si běžný občan v podstatě ani nemusí smlouvu přečíst. Koupí si

ADVOKÁT Tomáš Panáček původem z Fulneku se dlouhodobě zabývá ochranou spotřebitelů. Foto: archiv Tomáše Panáčka

zboží a do čtrnácti dnů ho vrátí. Tečka. Nic se neděje, nikomu nic nikdo nemůže vzít. To je ale jen jeden z prvků. Můžeme jít ovšem dále a ptát se, proč takto nejsou chráněni běžní živnostníci. Vezměte si třeba kadeřnici či zubaře, který je odborník na svou vlastní profesi, ale nevyzná se ve smlouvách. Ti už bohužel chráněni nejsou, jelikož nejsou spotřebitelé. Tam je proto hledat právní ochranu v nějakých jiných ustanoveních.

Připadá mi, že momentálně žijeme v kultivovaném světě, kde i zákon je obezřetnější a pro různé nekalé živly je čím dál těžší ho obejít. Přesto, podaří se jim to čas od času?

I dnes se ukazuje, že spousta věcí bylo realizováno proto, že existovaly díry v zákonech, které ale jsou i v dnešní době. Naše zákony reagují na společenskou situaci, systém a podobně. V současnosti, kdy je všechno elektronizované a všechno běží na bázi internetových struktur a databází, musí se tomu přizpůsobit i

zákon. Určuje se, zda když někomu něco pošlu emailem, zavolám mu to po telefonu, je to závazné či nikoliv. Vždy je to ovšem tak, že úroveň společenského chování je dál než zákon. Ten ji naopak musí dohánět. Doložit to můžeme na připravovaném zákonu týkajícím se lidí, kteří po druhé straně chtějí vymáhat nějaké bagatelní částky, nechtějí s tím ale jít k soudu. A to z toho důvodu, že se jim to nevyplatí. Stojí to nervy, čas a peníze a v dnešní době si to musíte individuálně sami řešit. Chystá se proto zákon o takzvané hromadné žalobě. Jednotlivé „malé“ případy těchto lidí se spojí, vytvoří větší sílu a v rámci tohoto spojení, kdy existuje pouze jeden subjekt, podají žalobu. Docílí tak jakési ochrany. Dorazilo to z USA a je to zavedeno v některých státech západní Evropy. Připravuje se to i u nás a doufám, že by to mohlo pomoci v boji proti používání nekalých praktik.

V USA to ale mělo i určité ne-

dostatky a zneužívalo se to. S čím byly problémy?

Ukázalo se, že když má občan možnost se spojit, vzniká velká síla. Nezdá se to, ale pokud spojíte deset tisíc lidí, přičemž každý by se soudil třeba o tisícovku, jsou už to velké peníze. V Americe proto nastal hon velkých advokátních kanceláří, které se toho chtěly monopolně ujmout. Hodlaly zastupovat všechny tyto hromadné žaloby. Lidé pak ztráceli kontrolu nad vlastním případem. Mnohdy to končilo smírem. S druhou stranou se domluvíte na nějaké částce a je hotovo. Jenže co když ti lidé o tom neví. Došlo tam ke zneužití běžných lidí. I tady platilo to, že pokud do obchodu či jakékoliv jiné situace půjdete se špatným či vyloženě nekalým úmyslem, vrátí se vám to. Projevilo se to i v USA.

Jednota lidí obsažených v hromadné žalobě se tedy začala drodit?

Přesně tak, protože se našel někdo, kdo se to snažil zneužít ve svůj prospěch. Nesledoval zájmy jednotlivých účastníků žaloby. Když k něčemu takovému dojde, lidé to začali vnímat špatně a ztráceli k tomu důvěru.

Jaké byste zvolil mechanismy, aby se něco takového nemohlo stát u nás?

Neznám details, ale zákon je nyní v připravovaném znění, pamatuje na to a zohledňuje i zkušenosti z USA. Jsou v něm páky a brzdy, které zamezí zneužití. Jedna z možností by byla taková, že byste kdykoliv z takové žaloby mohli vystoupit. Skupina zastupovaných by navíc měla být informována o tom, jak se spor vyvíjí, o jakých částkách se jedná, jaké kompromisy přicházejí v úvahu.